

ANNA-RIIKKA CARLSON

*Rakas
Eeva
Kilpi*

*Nämä juhlat
jatkuvat vielä*

WSOY

RAKAS EEVA KILPI

ANNA-RIIKKA CARLSON

Rakas
Ceva
Kilpi

*Nämä juhlat
jatkuvat vielä*

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Koulukuva
ennen talvisodan
syttymistä.

Etukannen valokuva: Hanna Weselius
Kannen, typografian ja kuvaliitteiden suunnittelu: Ville Laihonen
Taitto: Sari Tuukkanen
Kuvien käsittely: Esa Jäppinen
Kiitos siitä, miten käsittelitte tekstiä, kuvia ja niiden kohteita.

Otteen Jane Austenin romaanista
Neito vanhassa linnassa (WSOY, 1953) on suomentanut Eila Pennanen.
Otteen kirkkoisä Augustinuksen teoksesta *Augustinuksen tunnustukset*
(WSOY, 1947) on suomentanut Otto Lakka.

© ANNA-RIIKKA CARLSON JA WSOY 2024

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-50354-6
PAINETTU EU:SSA

Kotona Tapiolassa 1989.

Eeva, Mikko, Vesa ja Jukka
Kilpi lehtijuttua varten
otetussa kuvassa Pohjois-
Haagassa 1950-luvun lopussa.

Saariselällä 1960-luvun alussa.

WSOY:n kirjallisuussäätiön
kirjailijailallisilla
Kämpissä 2017.

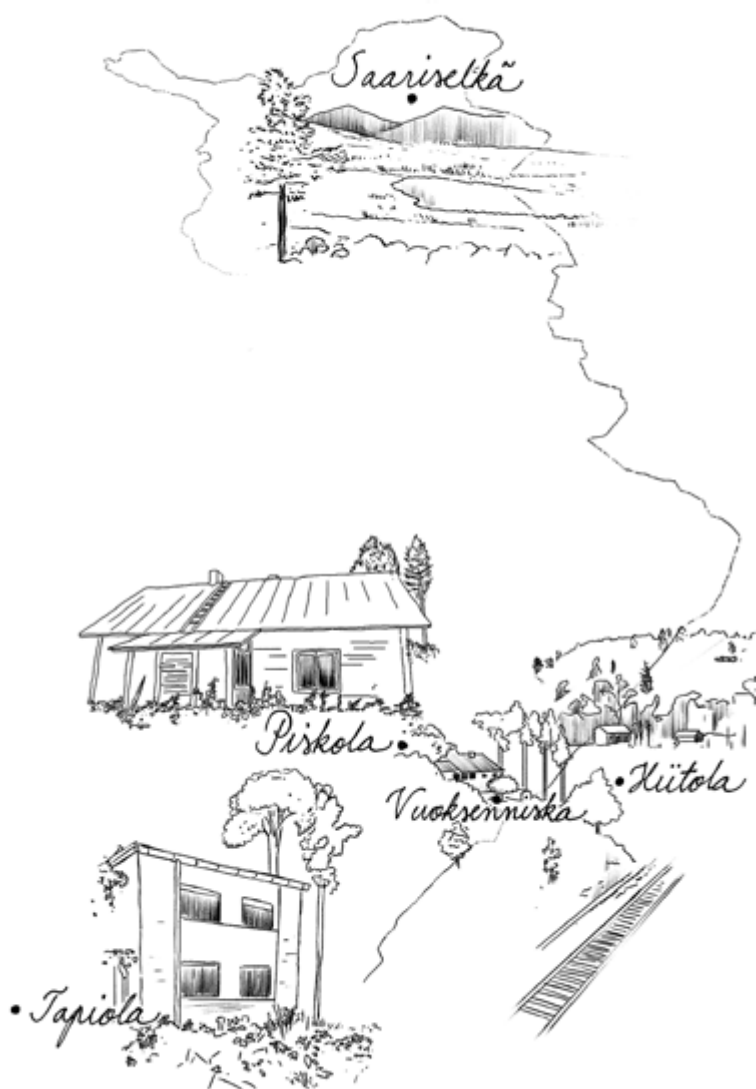

Kirjoitin tämän sinulle, Eeva.

Joskus käy niin, että kun ihmiset kohtaavat, he jäävät toisiinsa heti eivätkä katoa toisiltaan koskaan.

Sinä jäit minuun näin. Minä aloin kirjoittaa kohtaamistamme muistiinpanoja, ensin irrallisille lapuille ja sitten muistikirjoihin. Sinä ehdotit, että kokoaisin ne kirjaksi.

I

Saan lainaksi sinisen muistikirjasi.

TULEN KÄYMÄÄN LUONASI ennen juhannusta ja tuon sinulle pahvilaatikollisen *Minä haluan olla tässä vielä* -teoksia. On ollut sateinen viikko ja metsä ikkunasi takana välkehtii heleänvihreänä. Tapasimme viimeksi syksyllä, kun sait Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran palkinnon, ja sitä ennen WSOY:n kirjallisuussäätiön illallisilla, joiden jälkeen sain sinulta kortin: *Minulla oli hauskaa juhliessanne. Siis pitkästä, pitkästä aikaa. Te olitte kaikki niin elinvoimaisia ja iloisia – ja nuoria! Kiitos, että olet olemassa!* Halatessani sinua nyt tunnust hauraammalta kuin silloin. On ollut pitkä talvi. Täytit helmikuussa 90. Toivon, että kesä voimistaa sinua. Keität teetä, tuot pöytään leivonnaisia ja hedelmiä. Haluaisin auttaa, mutta haluat tehdä kaiken itse.

Saimme kustantamossa idean koota yhteisniteeseen novellikokoelmasi *Kesä ja keski-ikäinen nainen*, eroottisen rakkausromaanisi *Tamara* ja *Naisen päiväkirjan*, jota et ollut alun perin ajatellut julkaistavaksi mutta josta on tullut yksi rakastetuimmista teoksistasi. Ilahdut kirjoista ja sanot antavasi jokaiselle lapsenlapsellesi oman kappaleen. Et ole uskoa, kun kerron, miten paljon teoksiasi luetaan ja miten paljon kiittävää palautetta niistä näkee. Miten tämä voi yllättää sinut näin?

Näytät minulle pientä sinistä muistikirjaa, jonka ensimmäisellä sivulla lukee: *Sohvin sitoma kirja*. Kirjoitat *Rajattomuuden ajassa* saaneesi omin käsin sidotun muistikirjan joululahjaksi 1999. Se on tämä muistikirja. Sait sen pojantyttyäreltäsi Sohvilta ja olet täyttänyt sen muistiinpanoillasi. Kysyt, haluanko sinisen kirjan lainaksi. Haluan, ja lupaan palauttaa sen pian.

Luen jo luonasi ensimmäiset sivut, joilla on muistiinpanoja keväältä 2002: muisto käynnistä hautausmaalla ja toive siitä, että voisi kuollessaan ajatella nähneensä maapallon ja pitäneensä sitä ihmeellisenä. Käärin muistikirjan muovipussiin ja kätken käärön olkalaukkuuni, ettei juhannussade kastele sitä. Kun kotona luen muistikirjaa, poikani katsoo olkani yli ja sanoo, että käsialasi muistuttaa omaani.

Seuraavana päivänä lähdemme perheen kanssa juhannuksen viettoon mökille merenrantaan. Luen sinisen muistikirjan uudestaan, soitan sinulle ja sanon, että minusta pieni kaunis kirja on julkaistava. Tehtävä tästä *Sininen muistikirja*. Et ole uskoa, että olen vakavissani, ja minä pelkään aiheuttavani sinussa vastareaktion yli-innostuneisuudellani. Luen sinulle muistiinpanojasi ääneen ja vakuutan, että nämä on annettava lukijoille.

Jos olisimme tutustuneet aikaisemmin, olisin kutsunut sinut tänne merenrantaan. Olisin keittänyt meille teetä suuriin kuppeihin, tarjonnut sinulle hapanleipää, kanelikorppuja, tomaatteja, mustikoita. Olisimme istuneet kalliolla ja katselleet, miten nopeasti maisema vaihtaa väriä. Täällä jokainen valitsee aina sopivan kallionkolon tai rantakiven ja on omissa ajatuksissaan, ja välillä kokoonnumme syömään. Jokainen saa sekä seuraa että omaa rauhaa.

Sinä olet kulkenut kesäsi savolaisessa metsässä ja pellolla ja sen loputtomilla kivillä. Tämä olisi toisenlainen maisema kuin se, jonka sinä olet kokenut omaksesi, mutta kaiken kauniin ja avaran olisit nähnyt heti.

Toiseen tutustuminen on kipuamista.

REITTI ILTARUSKONTIELLE ALKAA tuntua tutulta. Kotisi on tien päässä, ja toiselta puolelta sitä ympäröi metsä ja toiselta niitty. Olet kertonut, että kun sinä, Mikko ja pojat muuttitte tänne, ikkunasta näki traktorin kyntävän peltoa. Seurailit vuodenaikojen vaihtumista, pellolle laskeutuvaa lokkiparvea, lintulaudalla ruokailevia pienempiä lintuja. Olet asunut täällä vuosikymmeniä mutta kertonut olevasi aina evakko, jonka koti on Laatokan Karjalassa.

Haluat nähdä kuvia perheestäni. Ihmettelet, miten nuori äiti minulla on. Ei hän ole iältään nuori, mutta minulle hän on samalla tavalla iätön kuin sinä. Näen sinussa rakkaan mummini, ikäiseni ystävän ja nuoren tytön.

Haluat nähdä, kenen kanssa käyn vaellusretkillä. Näytän biologini kuvaa. »Pidä tästä hyvää huolta.» Lupaani yrittää. Pyydät poikani kuvan nähdessäsi, että veisin kaikki leivonnaiset hänelle niin kuin karjalaiset aina vievät leivonnaiset lapsilleen. Lupaani viedä. Mustikkapiirakkaa ja korvapuusteja.

Kerrot, että kustantamossa kaikki muuttui, kun kustantaja Ville Viksten jäi eläkkeelle ja kun ystäväsi Eeva Joenpelto kuoli.

Kuvaillet Viksteniä tämän 60-vuotisjuhlakirjassa rakkaaksi isä-hahmoksi. Kirjoitat, että suhteessa ensimmäiseen lukijaan säilyy äärimmäinen herkkyyys, joka alati syvenee. Tällainen suhde sinulla on ollut kustantajaasi.

Sanot, että sinulla on ollut irrallinen olo kustantamon suhteen. Tuntuu vaikealta kuulla tämä. Olen ollut wsoy:llä töissä kuusi vuotta. Miksi me puhumme tästä kaikesta vasta nyt? Tunnenko minä menneiden vuosikymmenten elämänmenoa ja kirjallisuuden historiaa riittävästi saavuttaakseni luottamuksesi?

Toin mukaan kirjailija ja historioitsija Anna Kortelaisen kokoaman kirjan *Avojaloin*, jossa on 20 tositarinaa Karjalan kannakselta. Olet yksi kirjoittajista. Sinun tekstisi on kirje ystävällesi Laila Hirvisaarelle: *Käsin kirjoitettu on kosketuksissa aivoihin ja ajatteluun ilman konetta, ilman elektroniikan häiritsevää vaikutusta. Minä kirjoitan sinulle käsin ja sitten toiseen kertaan vanhalla Facitillani, jolla olen tokuttanut kokoon monta romania ja tukun runoja.*

Huomaan, miten keskityt lukemaani, ja ajattelen voivani ilahduttaa sinua vielä monta kertaa lukemalla sinulle ääneen.

Kuvaat tutustumista toiseen kipuamiseksi. Kun jaksaa kivuta, pääsee perille. Eikö lukeminenkin ole sitä?

Hanna Weselius lainaa sinulle huulipunaansa.

ON IHMEELLINEN ILTAPÄIVÄ. »En voi syödä näitä, kun jännittää niin», sanot tuomistamme leivonnaisista. Meitä on luonasi lisäksi kustannustoimittaja Silja Koivisto, graafikko Mika Tuominen sekä kirjailija ja valokuvaaja Hanna Weselius, jonka mielestä jännittäminen kertoo usein kunnioituksesta. WSOY:n kirjallisuussäätiö haluaa sinusta valokuvia taidekokoelmaansa.

Kysyt meiltä, eivätkö ihmiset enää soita toisilleen. Kerromme, että vähemmän kuin ennen, koska on niin monia kanavia, joihin kirjoittaa sanottavansa. Huolestut, minkälaisen jäljen ihmiset jättävät, kun ei ole kirjeitä eikä muistiinpanoja, joita säilyttää. Huolestut kirjoista, joiden pelkää katoavan.

Jäät miettimään nopeatempoista viestittelyä. Sitä että sanat vain heitetään eikä niitä punnita. Kerrot puhelinringistä, puhelusta muun muassa kirjailijakollegoidesi Eeva Joenpellon ja Anu Kaipaisen kanssa ja juoruamisesta, joka on ollut kirjoittamisellekin ihan välttämätöntä.

Kun lähdet ulos Hannan valokuvattavaksi, me muut jäämme olohuoneeseesi. On levollinen tunnelma ja aikaa miettiä omia sanomisiaan, jotka jäävät tähän huoneeseen. Olemme huolissamme samoista asioista. Uskallat sanoa, että ihmiskunta on

vajonnut joissain asioissa kovin syvälle, kun lasten ei enää tarvitse kirjoittaa käsin juuri mitään. Minä en uskaltaisi sanoa niin, vaikka suren ihan samaa. Minä yritän olla ajan hermolla, vaikka en tiedä, mitä se lopulta tarkoittaa.

Palaatte Hannan kanssa lähimetsästä. Hanna kertoo saaneensa lainata sinulle huulipunaansa, ja sinä sanot, miten mukavaa on jutella ja nauraa pitkästä aikaa. Yksinäisyyttä on vaikea kestää. Meidän pitäisi tavata useammin.

Hanna kertoo, miten kaikki voima ja intohimo puskevat sinusta silloinkin, kun hän kuvasi sinua. Sellainen hurjuus jollain kummallisella tavalla myös rauhoittaa mieltä ja poistaa pelkoa, Hanna sanoo.

Istut sohvalla ja Hanna jatkaa kuvaamista. Katselet meitä muita, joiden tehtävänä on tehdä jotakin hauskaa, joka hymyilyttäisi sinua. Sanot, että näytämme kauniilta. Sinäkin näytät valtavan kauniilta. Sinussa ovat läsnä kaikki ne iät, joista olet kirjoittanut. Tulemme viereesi kuvattaviksi ja sanot, että ihanaa, ettei kukaan katso sinua arvostelevasti.

Näytät lahjaksi saamaasi nallea, jolla on yrmy ilme. Nallen katseesta keskustelu rönsyää moneen suuntaan. Tuntuu, ettei kukaan haluaisi iltapäivän kääntyvän illaksi. Lupaamme tuoda juhlat mukanamme sitten, kun *Sininen muistikirja* ilmestyy.

Sanot, että on pysyttävä hengissä ja vahdittava kirjoja. Pysyisitpä täällä pitkään.

Kolme tuntia tapaamisen jälkeen istun kotona ja sydän sykkii hurjana. Tältäkö sinusta tuntuu, kun on kirjoitettava? Jätettävä ruoka jäähtymään, raivattava keittiönpöydältä esteet ja kirjoitettava juuri nyt, ettei ajatus karkaa tai muutu seuraavaan päivään mennessä.

Onneksi meillä on toisemme.

SOITAN SINULLE ja kerron kirjailijailallisista, jonne olit lähettänyt sydämellisiä terveisiä. Sanot, että kirjailijoiden sielut ovat tässä ajassa koetuksella, kun tapahtuu niin paljon ja on otettava kantaa ja osallistuttava, vaikka ei jaksaisi. Globaalit, kaiken yli pyyhkivät katastrofit ja luonnonmullistukset koskevat meitä kaikkia, eikä maailmaa pääse pakoon.

Pidin juhliissa puheen, jossa viittasin sinuun. Ihmiset lähettivät sinulle rakkaita terveisiä. »Onneksi meillä on toisemme», sanot. Muistelemme syyskuista tapaamista. »Mihin kaikkeen otattekaan minut mukaan.» Kuvittelen, että voisin tuoda luoksesi ne kirjalliset keskustelut, joihin et ole enää viime vuosina jaksanut osallistua.

Kysyt, mitä muuta minulle kuuluu. Kerron, että välillä kirjojen kustantaminen on monenlaisista yksityiskohdista huolehtimista, ja tuntuu, ettei mikään etene. On palkitsevaa, että tärkeitä kirjoja ilmestyy silti joka kuukausi. On rakastettava kirjoja ja pidettävä ihmisistä, jotta työhön ei väsy. Hyvin etuoikeutettua tämä on.

Sovimme tapaavamme huomenna. Otan mukaan kaksi kollegaa ja haen Ekbergiltä leivoksia kuten viimeksi. Ehkä näistä

kohtaamisista isommallakin joukolla voisi tulla perinne! Kuulostat innostuneelta. Ehkä nämä vierailut virkistävät sinua eivätkä vie voimia. Tuon huomenna mukanaani myös maaliskuussa ilmestyvän *Sinisen muistikirjan* vedokset. Muistiinpanosi olivat niin sykehdyttäviä, että kirjoitin ne hetkessä puhtaaksi.

*Saamme toisiltamme jotakin,
mitä emme osanneet odottaa.*

SININEN MUISTIKIRJA ON ilmestynyt, ja sain ajatuksen tulla luoksesi juhlistamaan sitä isommalla joukolla. Kutsuin luoksesi kaksi kirjailijaa, Markku Karpion ja Johanna Venhon, ja kirjallisuusvaikuttaja Anne Salomaan. Markku toi sinulle uusimman romaaninsa ja muistaa teoksesi lapsuudenkodin kirjahyllystä. Johanna on Espoon kirjailijoissa huomioinut työtäsi usein, ja hänelle tekstisi ovat olleet aina rakkaita. Annen mummu on myös Hiitolan evakkoja. Anne pyysi sinulta omistuskirjoituksen *Rajattomuuden aikaan*, joka on hänelle erityisen rakas ja vienyt hänet usein mummun lapsuuden maisemiin.

Johannalla oli mukanaan Manta-koira. Sinun ja koiran välille syntyi välittömästi vahva side. Sinä suhtauduit koiraan kuin vanhaan ystävään, ja Manta luotti sinuun heti.

Tarjosit meille kahvia ja leivonnaisia. Minä luin sinulle kirjailijoiden lähettämiä syntymäpäivätervehdyksiä. Kuuntelit niitä hämmästyneenä. Sinä luit meille *Sinistä muistikirjaa*, ja me kuuntelimme sinua melkein jähmettyneinä. Tällaiset ovat onnellisia hetkiä. Monenlaiset historian kerrokset kohtaavat, ja saamme toisiltamme jotakin, mitä emme osanneet odottaa.

Keskustelumme vahvistaa ajatustani siitä, että kun jokin painaa mieltä, itsensä unohtaminen hetkeksi ja yhteys muihin auttavat. Kirjailijan työ vaatii keskittymistä itseen, yksinäisyyttäkin.

Jäin miettimään, miten kaikki tietävät ajatuksistasi niin paljon, vaikka eivät olisi lukeneet kuin joitakin teoksiasi. Et ole kertonut yksityiselämästäsi julkisuudessa mutta olet ottanut kantaa niin naisen aseman, metsien suojelun, eläinten oikeuksien kuin sananvapauden puolesta. Ja puhunut Karjalasta, evakoista ja koti-ikävästä aikana, jolloin puhe luovutetuista alueista on ollut hyvin politisoitunutta. Meillä on jokaisella omat lempiteoksemme tuotannostasi. Ajatuksesi tunnemme hyvin. Sinua on haastateltu usein ja todella kuunneltu.

Tammikuussa kävin luonasi kustantaja Leena Majanderin kanssa, joka oli rohkaissut sinua kokoamaan *Kuolinsiivous*-teoksen. Annoit silloin mukaani punaisen muistikirjan, joka ilmestyy elokuussa. Lähtiessämme sovimme, että soittelemme tästä kirjasta pian.

Ovella sanoit: »Menkää onnellisesti.»

*Sanot, että tämän tapahtuneen jälkeen
voit lähteä maailmasta. Ei, ei, ei! Et voi lähteä täältä.
»Minun iässäni näin voi tapahtua etkä sinä saa
yrittää sitä kieltää.» En saa. Voin kirjoittaa meille sanoja,
jotka kertovat kohtaamisistamme ja kirjoistasi,
niiden jättämistä jäljistä. Ehkä myös siitä,
mitä minussa on näinä vuosina tapahtunut.
En tiedä vielä, mihin kaikkeen tämä vie.*

**Rakastetun kirjailijan Eeva Kilven
elämästä, elämän rajallisuudesta, kirjallisuuden
voimasta sekä rajat ylittävästä ystävydestä.**

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-50354-6